

Den 24. februar 2022

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Forslag til rådshenstilling om læring med henblik på miljømæssig bæredygtighed KOM(2022)11

1. Resumé

Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådshenstilling om læring med henblik på miljømæssig bæredygtighed den 14. januar 2022. Formålet med forslaget til rådshenstilling er at understøtte den grønne omstilling ved at understøtte politikudformning i medlemsstaterne, styrke samarbejdet på EU-niveau, give ideer og inspiration og opfordre til investering vedrørende læring om miljømæssig bæredygtighed. En vedtagelse af forslaget til rådshenstilling forventes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, EU-budgettet, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Danmark har sat ambitiøse mål for klima- og bæredygtighed på alle områder af samfundet. Regeringen bilser derfor forslaget til rådshenstillings intentioner om at styrke dannelse, læring og kompetenceudvikling inden for bæredygtighed velkomment og deler Kommissionens tilgang til, at uddannelsesområdet er væsentligt for den grønne omstilling. Dannelse og uddannelse skal bidrage til forståelse, indsigt og handlekompetence ift. bæredygtig udvikling. Rådshenstillingens intentioner matcher danske ambitioner på området, ligesom tanker om at tænke bæredygtighed ind på alle niveauer af uddannelse og læring er i tråd med dansk tilgang. Regeringen deler ambitionen om en fælles forståelse på EU-plan for de gennemgribende og transformative ændringer, der er nødvendige bredt inden for uddannelsesområdet med henblik på den grønne omstilling, herunder deling af ekspertise og "best practice". Der bør tages hensyn til de grundlæggende forskelle i nationale uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer således, at det tydeligt fremgår, at indsatser nævnt i dette forslag til rådshenstilling skal tage hensyn til, indtænkes og tage udgangspunkt i eksisterende nationale systemer, strukturer og politikker. Desuden bør der tages hensyn til de videregående uddannelsesinstitutioners autonomi. Endelig er det vigtigt at fastholde, at ansvaret for uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse er national kompetence.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde sit forslag til rådshenstilling om læring med henblik på miljømæssig bæredygtighed den 14. januar 2022. Forslaget er oversendt til Rådet i dansk sprogversion samme dato. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 165 og 166. Rådet træffer afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Formål

Formålet med forslaget til rådshenstilling er at understøtte den grønne omstilling ved at understøtte politikudformning i medlemsstaterne, styrke samarbejdet på EU-niveau, give ideer og inspiration og opfordre til investering vedrørende læring om miljømæssig bæredygtighed.

Indhold

I de indledende betragtninger understreges det, at forslaget til rådshenstilling skal ses i sammenhæng med den europæiske grønne pagt og EU's biodiversitetsstrategi for 2030 samt FN's verdensmål for bæredygtig udvikling.

I forslaget henstilles det til medlemsstaterne, at de bør understøtte uddannelsessystemerne til at give adgang til læring om klimaforandringer, biodiversitet og bæredygtighed, de bør indføre læring om miljømæssig bæredygtighed som et prioritetsområde i uddannelserne, og de bør tilvejebringe en række læringsmuligheder i forskellige sammenhænge fra dagtilbud til voksenuddannelse, så alle kan forberede sig på og bidrage til den grønne omstilling.

På *systemniveau* henstilles det til medlemsstaterne, at de bl.a. overvejer følgende tiltag:

- at fuldt ud tilpasse strategier og planer inden for uddannelse til miljømæssig bæredygtighed,
- at investere i grøn infrastruktur,
- at støtte samarbejde og netværk om bæredygtighed og biodiversitet,
- at støtte opskalering af god praksis og investere i pædagogisk forskning i læring om miljømæssig bæredygtighed.

Mht. *støtte til elever/studerende* henstilles det til medlemsstaterne bl.a. at overveje følgende tiltag:

- at give børn allerede fra dagtilbudsalderen mulighed for at forstå og værdsætte den naturlige verden og dens biodiversitet,
- at styrke livslang læring af høj kvalitet om miljømæssig bæredygtighed,
- at fremme læringsmetoder og -tilgange, der er samarbejdsbaserede, erfaringsbaserede og relevante for lokale sammenhænge,
- at give nøjagtige og tilgængelige oplysninger om klima- og biodiversitetskrisen og dens drivkræfter.

Mht. *støtte til undervisere* henstilles det til medlemsstaterne bl.a. at overveje følgende tiltag:

- at anerkende, at alle undervisere uanset fagområde bør undervise i bæredygtighed og bidrage til at forberede deres elever på den grønne omstilling,
- at integrere miljømæssig bæredygtighed i læreruddannelserne og læreres og underviseres efteruddannelsesmuligheder,
- at understøtte underviserne i at tilegne sig pædagogikker, der styrker læring om miljømæssig bæredygtighed,
- at opfordre forsknings- og innovationsmiljøet til sammen med udbydere af formel, ikke-formel og uformel uddannelse at understøtte undervisere med hensyn til miljømæssig bæredygtighed.

Mht. *støtte til uddannelsesinstitutioner*, så de effektivt kan integrere miljømæssig bæredygtighed i alle deres aktiviteter, henstilles det til medlemsstaterne bl.a. at overveje følgende tiltag:

- at fremme effektive tværinstitutionelle tilgange til bæredygtighed,
- at støtte uddannelsesinstitutionerne i at udforme, monitorere og evaluere deres bæredygtighedsstrategier eller indarbejde bæredygtighed i eksisterende processer,
- at støtte skoler, videregående uddannelsesinstitutioner og erhvervsuddannelsesudbydere m.fl. i at deltage i økocertificeringsprogrammer,
- at fortsætte med at indarbejde miljømæssig bæredygtighed i programmer, læreplaner og moduler på tværs af en række fagdiscipliner.

Endelig henstilles det ligeledes til medlemsstaterne, at de bør mobilisere nationale og EU-midler til investeringer i grøn infrastruktur, træning, redskaber og ressourcer, samt at de bør investere i monitorering, forskning og evaluering af de politiske udfordringer og effekten af disse initiativer, herunder støtte til udvikling af fælles indikatorer og mål for miljømæssig bæredygtighed inden for uddannelse.

Kommissionen opfordres til:

- at facilitere samarbejde og peer-læring mellem medlemsstaterne og interessenter om læring om miljømæssig bæredygtighed,
- at udvikle og dele ressourcer, materialer og forskning om læring om miljømæssig bæredygtighed i samarbejde med medlemsstaterne, herunder om en ny europæisk kompetenceramme for bæredygtighed,

- at støtte undervisere i at undervise i miljømæssig bæredygtighed gennem materialer på EU's platforme og gennem anerkendelse af fremragende undervisning i miljømæssig bæredygtighed via EU-prisordninger,
- at monitorere udviklingen af grønne færdigheder,
- at monitorere og rapportere om fremskridt inden for uddannelse om miljømæssig bæredygtighed,
- at styrke samarbejdet med eksisterende internationale organisationer, særligt UNESCO og andre FN-organer, om at fremme en tilgang til uddannelse om miljømæssig bæredygtighed, der er på linje med den europæiske grønne pagt og FN's mål for bæredygtig udvikling, og
- at styrke den grønne dimension i Erasmus+ og det Europæiske Solidaritetskorp.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Forslaget til rådshenstilling medfører ingen konsekvenser for dansk ret.

7. Konsekvenser

En vedtagelse af forslaget til rådshenstilling forventes ikke at få konsekvenser for lovgivningen, EU-budgettet, statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Forslaget til rådshenstilling blev sendt i skriftlig høring i EU-specialudvalget vedr. uddannelse og ungdom den 20. januar 2022. Der indkom følgende høringssvar, som nedenfor gengives i deres fulde længde.

Finanssektorens Arbejdsgiverforening (FA):

FA bakker op om Kommissionens forslag til rådshenstilling på dette område, som udgør et meget vigtigt led i den grønne omstilling. FA arbejder også selv indgående i disse år med at sikre relevante bæredygtighedselementer i de uddannelser, som typisk retter sig mod finanssektoren.

Kommunernes Landsforening (KL):

KL bakker op om forslaget, men gør opmærksom på, at den konkrete implementering bør ske med hensyn til lokale forhold og forskelle. Fx i forhold til hvordan bæredygtighed, klimabevidsthed mm. indgår i læreplaner for fagene på grunduddannelser og efteruddannelser for lærere/undervisere og fagene på skoler og uddannelsesinstitutioner for elever/studerende.

Danske Gymnasieelevers Sammenslutning (DGS):

Vi ser positivt på, og støtter op omkring rådets henstilling om læring med henblik på miljømæssig bæredygtighed. Vi understreger også vigtigheden i, at inddrage elever og lærere for udførelsen og dannelsen af henstillingen, samt vigtigheden ved at støtte og inddrage organisationer som DGS, i udførelsen af henstillingen.

Danske Studerendes Fællesråd (DSF):

Miljømæssig bæredygtighed er afgørende for studerende i dag. Vi hilser derfor forslaget til henstilling velkommen. Langt de fleste studerende (92%) ønsker at deres universitet aktivt inkorporerer og promoverer bæredygtig udvikling, men under halvdelen oplever at det indgår i deres læring.

Vi bemærker nødvendigheden af at se bæredygtighed holistisk i ånden af FN's 17 verdensmål, og opfordre derfor det videre arbejde til anskuer miljømæssig bæredygtighed i både læring og drift af uddannelsesinstitutioner.

Initiativer som Uddannelser For Fremtiden, der som samarbejde mellem 12 elev- og studenterorganisationer tilsammen repræsenterer over 1 million elever og studerende i Danmark, viser at inddragelsen af elever, studerende og andre lærende er afgørende, ikke kun i implementering, men i udformning af den grønne omstilling i og omkring uddannelsesinstitutionerne.

Vi ser også Uddannelses- og Forskningsminister Jesper Petersens nylige indkaldelse af Folketingets partier til drøftelser om universiteters formålsparagraffer og den mulige indskrivning af bæredygtighed, som et skridt i den rigtige retning og i god tråd med intentionen i denne henstilling. Vi opfordrer resultatet af denne henstilling til at blive samtænkt med sådanne igangværende initiativer.

Danske Lærerorganisationer International (DLI):

I forhold til henstillingerne til medlemsstaterne i Kommissionens forslag, har DLI følgende bemærkninger:

- De forskningsbaserede uddannelser på universiteterne er omfattet af den akademiske frihed, som det er helt afgørende bliver respekteret, jf. det europæiske charter for grundlæggende rettigheders artikel 13.
- DLI ønsker, at der tydeligt skelnes mellem de forskningsbaserede uddannelser og øvrige dele af uddannelsessystemet i henstillingerne, da det ellers vil kolliderer med forskningsfriheden og universiteternes autonomi.
- Lærere, underviseres og pædagogers professionelle råderum skal respekteres, herunder i forhold til metodefrihed.
- Der er i henstillingerne til medlemsstaterne flere gange henvisning til bestemte pædagogiske tilgange og didaktiske metoder, men det er et nationalt anliggende. Med forslaget bevæger Kommissionen sig tæt på undervisningsindholdet, som ifølge artikel 165, stk. 1, TEU, er medlemsstaternes ansvar.

DLI er enig med Kommissionen i at miljømæssig bæredygtighed er et presserende og yderst vigtigt anliggende for alle samfund. Uddannelse spiller i den sammenhæng en vigtig rolle, som i de fleste andre vigtige samfundsprioriteter. DLI mener at bæredygtighed skal indarbejdes som en grundlæggende dimension i uddannelse, undervisning og fag, og ikke som et tillæg til allerede eksisterende politikker og praksisser. Vi havde gerne set, at Kommissionen tydeligere havde fremmet forslag om uddannelse for bæredygtig udvikling, frem for alene om miljømæssig bæredygtighed. FN's verdensmål for bæredygtig udvikling 4.7. omfatter netop denne bredere definition, som også medtager demokratisk medborgerskab m.v. Det henvises der da også til i forslaget, men det er ikke forslagets ærinde. Kommissionens forslag kunne også med fordel have fremhævet at de dannelses- og faglige elementer af uddannelse for miljømæssig bæredygtighed skal være forskellig afhængig af de lærendes alder og af uddannelsesniveau og -form.

DLI er enig med Kommissionen i at det er praksisaktørerne i uddannelse der spiller en afgørende rolle for at sikre en udvikling hen imod en reel implementering af uddannelse for bæredygtig udvikling. Samtidig forudsætter den de rette investeringer, politiske rammer og samarbejde mellem relevante aktører. Endelig er udviklingen ikke mulig uden investeringer i efter- og videreuddannelse af pædagoger, lærere og undervisere som en del af en sammenhængende strategi. Dermed vil udviklingen også tage tid. Den pædagogiske, didaktiske og faglige ramme for udvikling af undervisning er de senere år blevet udfordret af mange forskellige dagsordener som digitalisering, medborgerskab og bæredygtig

udvikling samt en lang række andre mere specifikke dagsordener. Det har fragmenteret de pædagogiske og uddannelsespolitiske drøftelser, hvilket er udfordrende når der skal skabes kvalitet og sammenhæng i uddannelse. Kommissionens forslag kan risikere at understøtte denne tendens.

Kommissionen identificerer en række udfordringer i forbindelse med læring med henblik på miljømæssig bæredygtighed og angiver en række tiltag som medlemsstaterne og uddannelsesaktørerne heri henstilles til at følge. Samtidig angiver forslaget en række henstillingerne til hvordan Kommissionen kan spille en koordinerende og understøttende rolle. DLI kan bakke op om at Kommissionen påtager sig denne rolle, og vurderer at det på mange måder kan bidrage til at understøtte en positiv udvikling i medlemsstaterne.

Dansk Arbejdsgiverforening (DA):

Generelle kommentarer

DA bakker op om Kommissionens ambition om livslang læring. Det er en forudsætning for et velfungerende arbejdsmarked, at arbejdskraften besidder de rette kompetencer, som matcher arbejdsmarkedets behov, både i Danmark og i EU. I takt med den grønne udvikling er der behov for at sikre, at de forskellige uddannelsessystemer bidrager til den grønne omstilling. Det er helt essentielt at involvere arbejdsmarkedets parter for at sikre, at udbuddet af uddannelser og kurser matcher efterspørgslen på arbejdsmarkedet.

Der er behov for fleksible og hurtige læringsmuligheder

Det omskiftelige arbejdsmarked og den grønne omstilling er med til at ændre efterspørgslen på kompetencer og kvalifikationer. Derfor er der behov for hurtigt og nemt at kunne omskole og opkvalificere medarbejderne. Voksen- og efteruddannelse samt erhvervsuddannelserne skal understøttes i at blive moderniseret, så de kan være med til at bidrage til den grønne omstilling.

De nationale kompetencer bør respekteres

EU's medlemslandenes uddannelsessystemer er forskellige og tilpasset de nationale behov og særpræg. Udviklingen i den grønne omstilling understreger behovet for velfungerende systemer for videre- og efteruddannelser samt erhvervsuddannelser for at sikre kompetenceudvikling og tilpasning gennem hele arbejdslivet. Den grønne omstilling rammer EU-landene forskelligt. Derfor er der behov for fleksibilitet og manøvrerum til, hvad læringsindholdet på uddannelserne skal være, og der ikke er en "one-size-fits-all"-tilgang.

EU-midler skal bruges til udvikling af grønne færdigheder

Det er afgørende, at EU-midlerne bruges til at gennemføre de nødvendige foranstaltninger for at sikre livslang læring og den grønne omstilling, så det kommer uddannelser, værktøjer og ressourcer til gode. Finansieringerne skal ikke bruges til at lappe huller i budgetterne, men skal støtte skabelse af udviklingen af grønne færdigheder.

Danske Erhvervsskoler og –Gymnasier (DEG):

DEG bakker indledningsvist op om henstillingens forslag om at styrke undervisningen i og arbejdet med miljømæssig bæredygtighed i medlemslandenes uddannelsessystemer. DEG vil desuden erklære sig enig i den betragtning, at Europa har brug for højt kvalificerede fagfolk til at sikre den grønne omstilling, samt at erhvervsskolesektoren er nøglen til at sikre en stor del af disse fagfolk. I den forbindelse bakker DEG yderligere op om, at det kræver en livslang læringstilgang, da bl.a. efteruddannelsessystemerne også er centrale, hvis medlemsstaterne skal sikre en kontinuerlig opkvalificering i miljømæssig bæredygtighed og de kompetencer, der er nødvendig for at sikre den grønne omstilling.

I den henseende mener DEG, at Danmark kan agere som et positivt eksempel på, hvordan der allerede i dag kan arbejdes med miljømæssig bæredygtighed og grøn omstilling i uddannelsessektoren. På tværs af de danske erhvervsrettede uddannelser (eud, eux, hhx, htx og AMU1) indgår klima og miljø nemlig som en konkret faglighed, der kan sættes i spil i virksomhederne. Ydermere indgår det også som en del af den bæredygtige dannelse, hvor elever og kursister forholder sig til sig selv som handlekraftig aktør, der kan agere bæredygtigt – både som fagprofessionel og privatperson. Blandt flere eksempler kan det nævnes, at elever på eud og kursister på AMU fx kan specialisere sig i bæredygtige byggematerialer, reparation af el-biler eller i at forholde sig til spild af materialer samt bæredygtige arbejdsprocesser i industrien. På det merkantile område er der udviklet AMU-kurser i bæredygtige indkøb og cirkulær økonomi. Imens der inden for jordbrug er stor efterspørgsel på AMU-kurser i biodiversitet, hvilket igen smitter af på erhvervsuddannelserne, hvor eleverne også lærer metoder til at værne om biodiversiteten. På htx og hhx arbejder eleverne med dilemmaer og klimaproblemstillinger i fag og projekter, hvor det er centralt, at færdigheder omkring klima og miljø er integreret i de obligatoriske fag.

DEG mener, at alt dette har givet vigtige erfaringer med miljømæssig bæredygtighed i uddannelsessektoren, herunder en forståelse for, at bl.a. underviserne spiller en central rolle, fordi de skal kunne perspektivere undervisningen til bæredygtige metoder, teknologier og dannelse. I Danmark udvikles indholdet af erhvervs- og arbejdsmarkedsuddannelserne desuden af arbejdsmarkedsparter, hvorfor disse også skal ses som centrale aktører, hvis fokuset på den miljømæssige bæredygtighed fortsat skal styrkes i det danske uddannelsessystem.

DEG anser det i øvrigt som fordrende for den nationale samt lokale udvikling og forpligtigelse, at der lægges op til, at medlemsstaterne skal støtte institutionerne i at udforme, overvåge og evaluere deres bæredygtighedsstrategier mv. DEG's erhvervsskolenetværk for FN's Verdensmål arbejder med konkrete pejlemærker og målepunkter for bæredygtighed i undervisning, drift og organisering. Pejlemærker og målepunkter er udviklet i et "Whole School" perspektiv og er inspireret af UNESCO's projekt "Greening the TVET". Dette kan således også agere som inspiration til, hvorledes der kan opstilles udviklingsmål for bæredygtig udvikling.

Herudover kan et nyt oplæg til en "Handleplan for uddannelse bæredygtig udvikling" være til inspiration for, hvordan miljømæssig bæredygtighed kan understøttes af partnerskaber blandt organisationer og interessenter. Se handleplanen og en beskrivelse af organiseringen via dette link: <https://deg.dk/nyheder/handleplan-for-uddannelse-for-baeredygtig-udvikling>.

Slutteligt ser DEG positivt på henstillingen til, at medlemsstaterne omgående skal optrappe indsatsen for *at støtte uddannelsessystemerne med henblik på at træffe foranstaltninger til den grønne omstilling, således at lærende i alle aldre og fra alle baggrunde kan få adgang til inkluderende uddannelse af høj kvalitet om klimaforandringer, biodiversitet og bæredygtighed*. Herunder henstillingen til, at der bør investeres i grønt og bæredygtigt udstyr, undervisningsmaterialer, ressourcer, infrastruktur og efteruddannelsestilbud til undervisere, da dette er vigtige rammer for undervisningen i miljømæssig bæredygtighed. Som tidligere nævnt i høringsvaret er Danmark kommet et godt stykke af vejen, når det kommer til undervisning i miljømæssig bæredygtighed og grøn omstilling, men der er fortsat et stort udviklingspotentiale. Dette kan bl.a. understøttes af sådanne investeringer.

Foruden ovenstående har DEG ingen yderligere kommentarer.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er ikke kendskab til andre landes holdninger til forslaget.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Danmark har sat ambitiøse mål for klima og bæredygtighed på alle områder af samfundet. Regeringen hilser derfor forslaget til rådshenstillinger intentioner om at styrke dannelse, læring og kompetenceudvikling inden for bæredygtighed velkomment og deler Kommissionens tilgang til, at uddannelsesområdet er væsentligt for den grønne omstilling. Dannelse og uddannelse skal bidrage til

forståelse, indsigt og handlekompetence ift. bæredygtig udvikling. Rådshenstillingens intentioner matcher danske ambitioner på området, ligesom tankerne om at tænke bæredygtighed ind på alle niveauer af uddannelse og læring er i tråd med dansk tilgang. Regeringen deler ambitionen om en fælles forståelse på EU-plan for de gennemgribende og transformativt ændringer, der er nødvendige bredt inden for uddannelsesområdet med henblik på den grønne omstilling, herunder deling af ekspertise og ”best practice”. Der bør tages hensyn til de grundlæggende forskelle i nationale uddannelses- og erhvervsuddannelsessystemer således, at det tydeligt fremgår, at indsatser nævnt i dette forslag til rådshenstilling skal tage hensyn til, indtænkes og tage udgangspunkt i eksisterende nationale systemer, strukturer og politikker. Desuden bør der tages hensyn til de videregående uddannelsesinstitutioners autonomi. Endelig er det vigtigt at fastholde, at ansvaret for uddannelsernes indhold og tilrettelæggelse er national kompetence.

Regeringen hilser opfordringerne til Kommissionen velkommen om bl.a. at fremme samarbejde og peerlæring, formidle gode eksempler på god praksis, inddrage de unge i gennemførelsen af rådshenstillingen, udvikle og dele ressourcer, materialer og forskning inden for læring med henblik på miljømæssig bæredygtighed og tilvejebringe ressourcer og støttemateriale til brug for undervisningen.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.